

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра генетики, селекції і насінництва ім. проф. М. О. Зеленського

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет агробіологічний
(назва)
“22” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Насінневі фонди та їх логістика

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н1 Агрономія

Освітня програма «Агрономія»

Факультет агробіологічний

Розробники: Роман СПРЯЖКА, старший викладач, доктор філософії

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Опис навчальної дисципліни Насіннєві фонди та їх логістика

(до 1000 друкованих знаків)

Дисципліна спрямована на формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок щодо організації, функціонування та управління насіннєвими фондами, а також логістичних процесів у системі виробництва, зберігання, транспортування й реалізації насіннєвого матеріалу. У межах курсу розглядаються питання формування державних, страхових та комерційних насіннєвих фондів, принципи їх обліку, сертифікації, контролю якості та нормативно-правового забезпечення.

Особлива увага приділяється сучасним технологіям післязбиральної доробки насіння, умовам його зберігання, управлінню запасами, оптимізації логістичних ланцюгів і забезпеченню посівного матеріалу відповідно до потреб аграрного виробництва. Дисципліна охоплює питання планування насіннєвих ресурсів, логістичного супроводу насінництва використання інформаційних систем у насіннєвій логістиці.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі набувають фахових навичок щодо ефективного управління насіннєвими ресурсами, оцінювання якості насіннєвого матеріалу, організації логістичних процесів у насінництві та забезпечення стабільного функціонування системи насіннезабезпечення в умовах сучасного аграрного виробництва.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	НІ Агрономія	
Освітня програма	Агрономія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проєкт / робота (за наявності)	–	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної, заочної та дистанційної (за наявності) форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна, дистанційна
Курс (рік підготовки)	4	
Семестр	8	
Лекційні заняття	30 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Самостійна робота	90 год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: набуття здобувачами фахових навичок щодо ефективного управління насіннєвими ресурсами.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню: «Генетика», «Фізіологія рослин з основами біохімії», «Сільськогосподарська ентомологія», «Фітопатологія», «Землеробство», «Герботологія», «Рослинництво», «Агрохімія», «Селекція та насінництво польових культур», «Технологія зберігання та переробки продукції рослинництва».

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність використовувати базові знання основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, плідівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормовиробництво, механізація в рослинництві, захист рослин);

СК 2. Здатність вирощувати, розмножувати сільськогосподарські культури та здійснювати технологічні операції з первинної переробки і зберігання продукції;

СК 8. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур, шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів;

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття;

ПРН 11. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов;

ПРН 12. Проектувати й організовувати технологічні процеси вирощування насінневого матеріалу сільськогосподарських культур відповідно до встановлених вимог;

ПРН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції;

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна, дистанційна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. Організаційні основи ведення насінництва														
Тема 1. Система селекційно-насінницької роботи в Україні.	1	10	2	2			6							
Тема 2. Становлення та розвиток науки про насіння.	2	10	2	2			6							
Тема 3. Державна кваліфікаційна експертиза.	3	10	2	2			6							
Тема 4. Насінництво – як галузь сільськогосподарського виробництва	4	10	2	2			6							
Тема 5. Виробництво насіння за кордоном.	5	10	2	2			6							
Разом за модулем 1		50	10	10			30							
Модуль 2. Формування та репродукування насінневих фондів														
Тема 1. Біологічні основи формування насіння.	6	10	2	2			6							
Тема 2. Система насінництва зернових культур.	7	10	2	2			6							
Тема 3. Первинне насінництво зернових культур.	8	10	2	2			6							
Тема 4. Гетерозис та його використання в насінництві.	9	10	2	2			6							
Тема 5. Система насінництва гетерозисних культур.	10	10	2	2			6							
Разом за модулем 2		50	10	10			30							
Модуль 3. Відповідність насіння вимогам міжнародних стандартів та їх логістика														
Тема 1. Технологія вирощування високоякісного насіння.	11	10	2	2			6							
Тема 2. Екологічне насінництво.	12	10	2	2			6							

Тема 3. Причини погіршення сортових якостей насіння.	13	10	2	2		6						
Тема 4. Сортова сертифікація та контрафакт насіння.	14	10	2	2		6						
Тема 5. Інтеграція України в Міжнародну насінневу спільноту.	15	10	2	2		6						
Разом за модулем 3	50		10	10		30						
Усього годин	150		30	30		90						

3. Темы лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система селекційно-насінницької роботи в Україні.	2
2	Становлення та розвиток науки про насіння.	2
3	Державна кваліфікаційна експертиза	2
4	Насінництво – як галузь сільськогосподарського виробництва	2
5	Виробництво насіння за кордоном	2
6	Біологічні основи формування насіння	2
7	Система насінництва зернових культур	2
8	Первинне насінництво зернових культур	2
9	Гетерозис та його використання в насінництві	2
10	Система насінництва гетерозисних культур	2
11	Технологія вирощування високоякісного насіння	2
12	Екологічне насінництво	2
13	Причини погіршення сортових якостей насіння	2
14	Сортова сертифікація та контрафакт насіння	2
15	Інтеграція України в Міжнародну насінневу спільноту.	2
Разом		30

4. Темы практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вивчення методики проведення Державної кваліфікаційної експертизи	2
2	Вивчення сортових ознак польових культур – загальні положення	2
3	Процедура реєстрації суб'єктів насінництва	2
4	Типи ліцензійних угод на освоєння наукової продукції. Паушальні платежі, роялті	2
5	Розрахунок потреби насіння при сортооновленні та сортозаміні. Категорії насіння	2

6	Виробництво добазового та базового сортового насіння	2
7	Система насінництва та категорії насіння перехреснозапильних культур	2
8	Розрахунок потреби господарства у насінні гібридів F ₁	2
9	Первинне насінництво перехреснозапильних культур	2
10	Вивчення методик польового оцінювання насінневих посівів самозапильних культур	2
11	Вивчення методик польового оцінювання насінневих посівів перехреснозапильних культур	2
12	Визначення посівних якостей польових культур (буряк цукровий, пшениця озима сорго)	6
13	Документація на насінневий матеріал	2
Разом		30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація селекційно-насінницької роботи в Україні	6
2	Основні селекційно-насінницькі НДУ України. Специфіка їх роботи	6
3	Опрацювання законів України «Про насіння та садивний матеріал», «Про охорону прав на сорти рослин» та ін.	6
4	Реєстр виробників насіння	6
5	Історія та етапи розвитку насінництва в Україні	6
6	Системи насінництва основних с.-г. культур	6
7	Причини погіршення сортових та посівних якостей насіння	6
8	Особливості насінництва в НДУ установах	6
9	Особливості використання гетерозису, ЦЧС	6
10	Методика вирощування гібридного насіння	6
11	Зональне насінництво зернових культур	6
12	Зональне насінництво гетерозисних культур	6
13	Технологічні аспекти вирощування високоякісного насіння: зернових, зернобобових, гетерозисних культур, картоплі, цукрового буряка та багаторічних трав	6
14	Ліцензійні угоди та пакет документів для ведення насінництва	6
15	Реєстрація насінницького господарства, суб'єкти насінництва.	6
Разом		90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне опитування;

- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- екзамен.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Організаційні основи ведення насінництва		
Практична робота 1.	ПРН 9, 11, 15. Володіти на операційному рівні методами аналізу, ідентифікації та класифікації насіннєвого матеріалу. Планувати економічно обґрунтоване виробництво та логістику насіннєвого матеріалу сільськогосподарських культур, включаючи прогнозування попиту, управління запасами та оптимізацію постачання відповідно до вимог аграрного ринку. Ініціювати оперативне вирішення виробничо-логістичних завдань, пов'язаних з організацією насінництва і постачанням насіння, забезпечуючи ефективне функціонування системи насіннєвого забезпечення.	10
Практична робота 2.		10
Практична робота 3.		10
Практична робота 4.		10
Практична робота 5		10
Самостійна робота 1.		20
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Формування та репродукування насіннєвих фондів		
Практична робота 6.	ПРН 9, 11, 12, 15. Застосовувати підходи до збереження сортової чистоти у процесі формування й підтримання насіннєвих фондів, дотримуючись принципів екологічної сталості. Ініціювати оперативне вирішення виробничо-логістичних завдань, пов'язаних з організацією насінництва і постачанням насіння, відповідно до агрокліматичних і зональних умов, забезпечуючи ефективне функціонування системи насіннєвого забезпечення. Проектувати, організовувати та контролювати технологічні процеси вирощування, репродукування та сертифікації насіннєвого матеріалу. Планувати економічно	10
Практична робота 7.		10
Практична робота 8.		10
Практична робота 9.		10
Практична робота 10.		10
Самостійна робота 2.		20
Модульна контрольна робота 2.		30

	обґрунтоване виробництво та логістику насінневого матеріалу сільськогосподарських культур.	
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Відповідність насіння вимогам міжнародних стандартів та їх логістика		
Практична робота 11.	ПРН 9, 12. Володіти на операційному рівні методами аналізу, ідентифікації та класифікації насінневого матеріалу, застосовувати підходи до моніторингу якості насіння та збереження сортової чистоти у процесі формування й підтримання насінневих фондів. Проектувати, організовувати та контролювати технологічні процеси вирощування, репродукування та сертифікації насінневого матеріалу відповідно до чинного законодавства і міжнародних стандартів якості насіння.	10
Практична робота 12.		10
Практична робота 13.		10
Практична робота 14.		10
Практична робота 15.		10
Самостійна робота 3.		20
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1 + M2 + M3)/3 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перекладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1845>;
- Жемойда В. Л., Спряжка Р. О., Дмитренко Ю. М., Макарчук О. С., Зінченко О. А., Ковалишина Г. М., Асланян А. Г. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт та самостійної роботи студентів ОС "Бакалавр" ОП "Агрономія" з дисципліни «Селекція і насінництво польових культур» (розділи «Насінництво – основна ланка у підвищенні врожайності культур»). Київ: НУБіП України, 2025, 106 с.
- Макарчук О. С., Дмитренко Ю. М., Ковалишина Г. М., Жемойда В. Л., Ткачик С. О., Спряжка Р. О. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт та самостійної роботи з дисципліни «Селекція і насінництво польових культур» (розділи «Селекція рослин» і «Сортознавство») для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальностей 201 «Агрономія», 202 «Захист і карантин рослин». Київ: НУБіП, 2021, 96 с.
- Гаврилюк М. М., Соколов В. М., Жемойда В. Л. Практичне насінництво та насіннезнавство сільськогосподарських культур: навч. посібник. Вінниця. 2019. 270 с.
- Ринок сортів і насіння: навчальний посібник / О. В. Захарчук, В. Л. Жемойда, Р. О. Спряжка, О. С. Макарчук. – Київ: НУБіП України, 2024. – 274 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Васильківський, С. П., Кочмарський В. С. Селекція і насінництво польових культур : підручник. Біла Церква : Миронівська друкарня, 2016. 376 с.
2. Мазур О.В., Мазур О.В., Лозінський М.В. Селекція та насінництво польових культур : навчальний посібник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 348 с.
3. Закон України «Про насіння та садивний матеріал». Редакція від 16.05.2024. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15#Text>
4. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні. <https://sops.gov.ua/derzavnij-reestr>
5. Державний реєстр суб'єктів насінництва та розсадництва. <https://sops.gov.ua/derzavnij-reestr>
6. Посібник для аудиторів із сертифікації насіння: навч. посіб.; вид.друге, доопр. і допов.; відпов. за випуск чл.-кор. НААН М. Я. Кирпа. Київ: Аграрна наука, 2023. 368 с.